

● گویا در ابتدا قرار بود به همه مردم یارانه نقدی تعلق نگیرد. احمدی نژاد یک بار گفته بود: «قرار است یارانه نقدی به ۸۰ درصد مردم تعلق بگیرد». جنابعالی هم جمله‌ای با این مضمون داشتید که قرار نیست این یارانه به همه پرداخت شود. از طرفی افرادی مانند آقای دانش جعفری در بیرون از دولت و آقای حداد عادل در مجلس معتقد بودند که باید یارانه نقدی به همه مردم و به میزان یکسان پرداخت شود. می‌خواستیم استدلال دولت در این رابطه و طریقه شناسایی یارانه‌گیران را بدانم. چطور شد به همه یارانه نقدی دادید؟

بعضی مواقع رسانه‌ها، اشخاص صاحب مسئولیت را مجبور به بیان اظهاراتی می‌کنند که هنوز قطعی نشده است. چنانکه اگر در پاسخ به این گونه رسانه‌ها، آن مقام مسئول نه بگوید و از گفت‌وگو با آنها طفره ببرد، یک سری مشکلات و اگر با آنها گفت‌وگو کند، مشکلات دیگری برایش ایجاد می‌شود. البته من شکوه‌ای به این مسأله ندارم؛ زیرا واقعیت این است که کار رسانه‌ها همین است. همه اعضای دولت در مراحل تدوین لایحه و حتی اجرای قانون هدفمندی به تجربیات بزرگی دست یافتند. اگر شما صحبت‌های آقای احمدی نژاد، بنده و سایر اعضای دولت را بررسی کنید، خواهید دید که ما همیشه معتقد بودیم دولت خود را بی‌نیاز از تجربه دیگران نمی‌بیند. ما از تجربه ناکام یارانه مرغ و آرد در دولت‌های گذشته درس گرفته بودیم و می‌دانستیم به دلیل رفتار دولت‌های

قبلی، مردم در خصوص اصلاح نظام یارانه به دولت‌ها اعتماد چندانی ندارند. این مسأله در گزارش‌های کارشناسی و جامعه‌شناسی ما نیز وجود داشت. لذا به این جمع‌بندی رسیدیم که صرفاً با وعده وعید، نمی‌توانیم مردم را با دولت همراه کنیم. برای همین در ابتدا و در یک عملیات سنگین و بدون ایراد، حساب‌های مردم را شارژ کردیم. این کار چنان حساب شده و بدون ایراد صورت گرفت که حتی بعدها برخی از کشورها در بحث هدفمندی از ما مشاوره گرفتند و ما نیز تیم‌هایی را به آن کشورها اعزام کردیم. البته باید اذعان کنم که در چند سال اخیر سیستم بانکی ما پیشرفت‌های زیادی کرده است، ضمن آنکه برای اجرای این قانون، دوستان ما در وزارت اقتصاد، سیستم بانکی و بانک مرکزی به‌صورت شبانه‌روزی کار کردند تا سیستم و حساب‌ها به‌روز باشد.

● چه کسی این مسائل را پیگیری می‌کرد؟

گروه بانکی مستقر در دبیرخانه این مسائل را پیگیری می‌کرد. به نظر من مدیریت هدفمندی و خطا نپذیریم چرا حین و چه بعد از اجرا در نوع خودش می‌تواند برای دنیا الگو باشد. البته این امر مورد اعتراف و تمجید رسمی نهادهای بین‌المللی اقتصادی چون صندوق بین‌المللی پول نیز قرار گرفت. وقتی کارت‌های بانکی مردم شارژ شد تا حدی اعتماد از دست رفته مردم در دولت‌های گذشته بازسازی شد. در خصوص مقدار نقدی یارانه‌ها، نه من و نه هیچ کس دیگری در دولت ابتدا اعتقاد به پرداخت یکسان یارانه‌ها به

بود و شرایط به‌صورت فوق‌العاده‌ای بهبود می‌یافت که این اتفاق نیز رخ داد. براساس مطالعات منتشر شده در دولت یازدهم، ضریب جینی پس از اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها به شکل بسیار معناداری بهبود پیدا کرده است. اینکه این رقم در روستاها به زیر ۳۴ درصد و در شهرها به زیر ۳۶ درصد رسیده، یک اتفاق مثبت و بزرگ در مدیریت اقتصاد است.

در بحث‌های علمی، شاخص‌های توزیع درآمد اصولی به نام دالتون (اصل انتقال یکسان درآمد) وجود دارد که یک قاعده بسیار ساده ریاضی است. طبق این اصل اگر شما در یک جامعه آماری عدد یکسانی از درآمد را به همه جامعه اضافه کنید، وضع توزیع درآمد بهبود پیدا می‌کند و بالعکس اگر یک عدد یکسان درآمد و آن را از همه افراد جامعه کسر کنید، وضعیت توزیع بدتر خواهد شد. اما اینکه عده‌ای سلیقه و برداشت خودشان را به عنوان علم به جامعه تحمیل می‌کنند، بحث دیگری است. پس دولت دهم گزینه‌ای را انتخاب و اجرا کرد که در کنار مطلوبیت، امکان اجرا نیز داشت. البته در بین علما، اقتصاددانان، نمایندگان مجلس... هستند کسانی که به‌صورت پروپاقرص، طرفدار پرداخت نقدی یکسان یارانه‌ها بودند، ضمن اینکه این روش مخالفانی هم داشت. در سال اجرا یعنی همان سال ۸۹، با شرایط موجود، گزینه مطلوب و ممکن ما پرداخت نقدی یارانه نقدی یکسان و طرح خوداظهاری بود.

تا زمانی که نظام اطلاعات اقتصادی ما کامل نباشد، گزینه دیگری جزء خوداظهاری و خودانصرافی وجود ندارد. البته متأسفانه این فرصت خودانصرافی با شیوه اجرای بد آن در دولت یازدهم در میان مدت از اقتصاد ایران گرفته شد. ببینید، اصلاً نوع نگاه ما متفاوت بود. به عنوان مثال وقتی در جلسات طرح تحول اقتصادی پیشنهاد تشکیل کمیته امنیتی از سوی عده‌ای از دوستان مطرح شد، پس از برگزاری جلسات به این جمع‌بندی رسیدیم که به جای کمیته امنیتی به کمیته اجتماعی نیاز داریم. شما وقتی به موضوعی با دید امنیتی نگاه می‌کنید جنس و رنگ مؤلفه‌ها و آدم‌هایی که با آنها روبه‌رو هستید متفاوت است. اما وقتی شما به موضوعات، نگاه اجتماعی داشته باشید این مسأله جور دیگری است. قطعاً نیروهای امنیتی رکن مهم و ضروری یک کشور هستند که در ادامه اجرای طرح هدفمندی نیز دولت باید از ظرفیت‌های آنها استفاده کند. منتها ماهیت کمک آنها از جنس تحلیل و انتقال اطلاعات اجتماعی بود. مدعی هستیم که هیچ کجای دنیا طرحی اقتصادی با این عظمت و این میزان آرامش و پذیرش اجتماعی اجرا نشده و حداقل اینکه من نمی‌شناسم.

اگر شما صحبت‌های آقای احمدی نژاد، بنده و سایر اعضای دولت را بررسی کنید، خواهید دید که ما همیشه معتقد بودیم که دولت خود را بی‌نیاز از تجربه دیگران نمی‌بیند.

ما از تجربه ناکام یارانه مرغ و آرد در دولت‌های گذشته درس گرفته بودیم و می‌دانستیم به دلیل رفتار دولت‌های قبلی، مردم در خصوص اصلاح نظام یارانه به دولت‌ها اعتماد چندانی ندارند. این مسأله در گزارش‌های کارشناسی و جامعه‌شناسی ما نیز وجود داشت. لذا به این جمع‌بندی رسیدیم که صرفاً با وعده وعید، نمی‌توانیم مردم را با دولت همراه کنیم.

برای همین در ابتدا و در یک عملیات سنگین و بدون ایراد، حساب‌های مردم را شارژ کردیم

استفاده از تجارب دولت‌های گذشته

برش

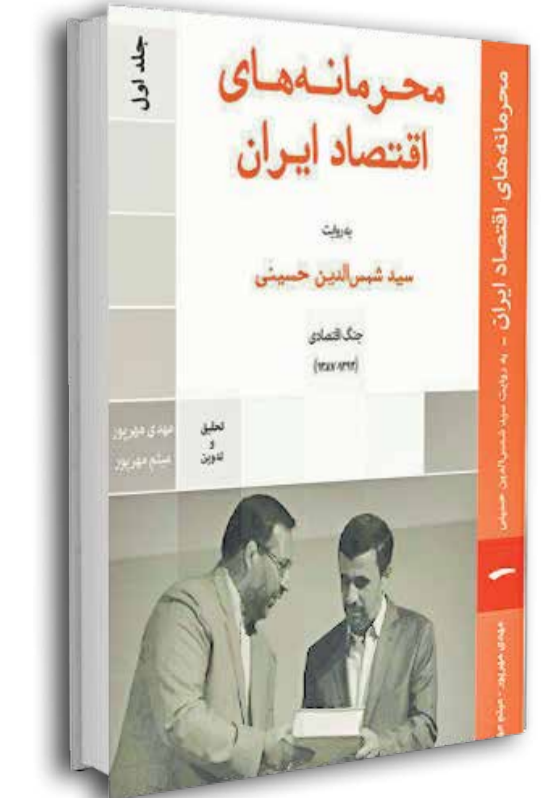
ما از طرح ناکام حذف یارانه یا اصلاح قیمت گندم (آرد و نان) در دولت آقای خاتمی و یارانه مرغ، تخم مرغ (در دولت آقای هاشمی رفسنجانی) تجربیات ارزنده‌ای کسب کرده بودیم؛ حتی در همین دولت یازدهم دیدیم که در مقطعی قیمت برق افزایش یافت و به دلیل عدم برنامه‌ریزی مناسب، یک تنش در کشور ایجاد گردید و بعد از مدتی قیمت‌ها دوباره به دستور آقای روحانی به شرایط قبلی برگشت. در مسأله قیمت مرغ، دولت هاشمی رفسنجانی قصد داشت یارانه غیرنقدی را به نقدی تبدیل کند، لذا قیمت مرغ توسط دولت افزایش پیدا کرد. اما هیچ مبلغی به عنوان یارانه به مردم پرداخت نشد. مسأله‌ای از این قبیل یک بی‌اعتمادی شدید در بین مردم و حتی مسئولان در مورد دولتمردان ایجاد کرده بود.

پیش‌بینی شود که این سازکار تحت تأثیر نوسان بودجه قرار نگیرد. در مقابل آن، برخی نمایندگان مجلس، معتقد بودند: «هدفمندی یارانه‌ها، باید به چیزی شبیه یک ردیف بودجه تبدیل شود». که آن اختلاف نظرهایی که شما می‌گویید ایجاد شد. در واقع ما با برخی نمایندگان مجلس در موضوع هدفمندی با چند چالش جدی مواجه بودیم. یکی بحث تقسیم‌بندی دهک‌ها بود که گروهی معتقد بودند فقط باید به ۵ دهک، یا ۶ دهک یارانه نقدی پرداخت شود. به نظر امروز با توجه به عملکرد دولت یازدهم به خوبی مشخص شده است که این پیشنهادها ولو اینکه مبنای ذهنی درستی هم داشت اما امکان عملی شدنش فراهم نبود. مورد دوم این بود که از نظر ما هدفمندی نباید به بودجه گره زده شود و ما هر سال به گرفتن مصوبه از مجلس نیاز نداشته باشیم. موضوع سوم این بود که اصلاح قیمت‌ها، باید در اختیار دولت باشد و دولت برای گرفتن تصمیمات لازم نباید نیازی به مصوبات موردی مجلس داشته باشد. همین که دولت در مجلس اعلام کند قرار است قیمت کالایی از این رقم به رقم دیگری افزایش یابد، حتی اگر افزایشی هم رخ ندهد، اثرات منفی خود را خواهد گذاشت. اگرچه

فکری کرده‌اید؟ بعداً من شنیدم که آقای ازه‌ای در جواب گفته بود «شما به جان یکدیگر نیفتید، مردم به جان ما نمی‌افتند». «ما از طرف مردم نگران نیستیم بلکه نگران شما هستیم». ببینید، اصلاً نوع نگاه ما متفاوت بود. به عنوان مثال وقتی در جلسات طرح تحول اقتصادی پیشنهاد تشکیل کمیته امنیتی از سوی عده‌ای از دوستان مطرح شد، پس از برگزاری جلسات به این جمع‌بندی رسیدیم که به جای کمیته امنیتی به کمیته اجتماعی نیاز داریم. شما وقتی به موضوعی با دید امنیتی نگاه می‌کنید جنس و رنگ مؤلفه‌ها و آدم‌هایی که با آنها روبه‌رو هستید متفاوت است. اما وقتی شما به موضوعات، نگاه اجتماعی داشته باشید این مسأله جور دیگری است. قطعاً نیروهای امنیتی رکن مهم و ضروری یک کشور هستند که در ادامه اجرای طرح هدفمندی نیز دولت باید از ظرفیت‌های آنها استفاده کند. منتها ماهیت کمک آنها از جنس تحلیل و انتقال اطلاعات اجتماعی بود. مدعی هستیم که هیچ کجای دنیا طرحی اقتصادی با این عظمت و این میزان آرامش و پذیرش اجتماعی اجرا نشده و حداقل اینکه من نمی‌شناسم.

● اوایل سال ۸۹ قرار بود صندوقی به نام صندوق هدفمندی یارانه‌ها برای دخل و خرج هدفمندی تأسیس شود که بعد از کش و قوس‌های فراوان، مجلس با تأسیس آن مخالفت کرد و آن را حذف کرد. بعد از حذف و مخالفت با صندوق هدفمندی توسط مجلس، احمدی نژاد به نشانه مخالفت به طور ناگهانی وارد مجلس شد و تهدید کرد که لایحه هدفمندی را پس می‌گیرد. احمدی نژاد در آن جلسه گفت با حذف این صندوق دیگر نمی‌توان هدفمندی را اجرا کرد.

ماجرا با این شدت که شما توصیف کردید نبود. ولی ما معتقد بودیم منابع هدفمندی را نباید به بودجه گره بزیم. آقای احمدی نژاد هم همین نظر را داشت. دولت معتقد بود هدفمندی یک برنامه پایدار است. در واقع باید یک سازکار مالی مستقل، برای هدفمندی

برش

جلسات طرح هدفمندی یارانه‌ها چگونه بود؟

در کمیسیون ویژه طرح تحول اقتصادی، جلسات متعددی برگزار می‌شد. در یکی از این جلسات که وزیر وقت اطلاعات حضور داشت، یکی از آقایان که مخالف پروپاقرص هدفمندی بود از ایشان می‌پرسد: «شما برای اعتراضات و آشوب‌های خیابانی و اینکه اگر مردم به خیابان‌ها بریزند فکری کرده‌اید؟ بعداً من شنیدم که آقای ازه‌ای در جواب گفته بود «شما به جان یکدیگر نیفتید، مردم به جان ما نمی‌افتند». «ما از طرف مردم نگران نیستیم بلکه نگران شما هستیم.»

اگر خاطراتان باشد در خلال تصویب و اجرای قانون هدفمندی، یک سری گزارش‌ها از مراکز پژوهشی منتشر می‌شد. مثلاً رئیس وقت مرکز پژوهش‌های مجلس با ارائه راپوربینی در جلسات مختلف، گزارشی ارائه می‌کرد و نتیجه می‌گرفت که اجرای هدفمندی، تورم را به صورت سالانه ۷۰ درصد افزایش خواهد داد. یا در سال بعد، رشد اقتصادی، فلان قدر کاهش پیدا می‌کند. یا مثلاً معاون پژوهشی مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، در جایی گفته بود: «اجرای هدفمندی، تورم را تا ۵۰۰ درصد افزایش می‌دهد». این نوع اظهارات نه تنها مردم، بلکه تصمیم‌گیران را نیز نگران می‌کرد. در کمیسیون ویژه طرح تحول اقتصادی، جلسات متعددی برگزار می‌شد. در یکی از این جلسات که وزیر وقت اطلاعات حضور داشت، یکی از آقایان که مخالف پروپاقرص هدفمندی بود از ایشان می‌پرسد: «شما برای اعتراضات و آشوب‌های خیابانی و اینکه اگر مردم به خیابان‌ها بریزند فکری کرده‌اید؟ بعداً من شنیدم که آقای ازه‌ای در جواب گفته بود «شما به جان یکدیگر نیفتید، مردم به جان ما نمی‌افتند». «ما از طرف مردم نگران نیستیم بلکه نگران شما هستیم.»

در کمیسیون ویژه طرح تحول اقتصادی، جلسات متعددی برگزار می‌شد. در یکی از این جلسات که وزیر وقت اطلاعات حضور داشت، یکی از آقایان که مخالف پروپاقرص هدفمندی بود از ایشان می‌پرسد: «شما برای اعتراضات و آشوب‌های خیابانی و اینکه اگر مردم به خیابان‌ها بریزند فکری کرده‌اید؟ بعداً من شنیدم که آقای ازه‌ای در جواب گفته بود «شما به جان یکدیگر نیفتید، مردم به جان ما نمی‌افتند». «ما از طرف مردم نگران نیستیم بلکه نگران شما هستیم.»